

DÔVODOVÁ SPRÁVA

A. Všeobecná časť

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky predkladá návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „návrh zákona“) ako iniciatívny materiál.

Súčasný proces verejného obstarávania spolu s nevyhnutnou aktualizáciou rizikového prístupu sa prejavujú v niektorých aspektoch ako prekážka v efektívnej implementácii investícií financovaných z fondov európskej únie. Každé predĺženie tohto stavu zvyšuje riziko dekomitmentu (prepadnutia) finančných prostriedkov z európskych zdrojov v nasledujúcich rokoch a brzdí kľúčové strategické investície, čím priamo ohrozuje plnenie dôležitých hospodárskych záujmov Slovenskej republiky a rozvoj hospodárstva.

Navrhované úpravy sú nevyhnutné na zefektívnenie procesu kontroly vykonávanej Úradom pre verejné obstarávanie ako sprostredkovateľským orgánom.

Návrhom zákona sa súčasne rieši príslub Slovenskej republiky vysporiadať sa s námietkami nesúlady definície základného bezpečnostného záujmu podľa § 2 ods. 5 písm. r) zákona o verejnom obstarávaní s európskym rámcom. Prijatie novej právnej úpravy pravidiel v čo najskoršom termíne je tak nevyhnutné na zníženie rizika, resp. zamedzení vzniku možných finančných strát štátu.

Návrh zákona nebude mať vplyvy na rozpočet verejnej správy ani vplyvy na limit verejných výdavkov, nebude mať vplyvy na podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, nebude mať vplyvy na životné prostredie, vplyvy na informatizáciu spoločnosti ani vplyvy na služby verejnej správy pre občana.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, s nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a zákonmi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Návrh zákona nie je predmetom vnútrokomunitárneho pripomienkového konania.

B. Osobitná časť

K bodu 1 (§ 2 ods. 5)

Zákon o verejnom obstarávaní upravuje možnosť aplikácie výnimky podľa § 1 ods. 2 písm. a) zákona o verejnom obstarávaní. Táto výnimka sa nemá vzťahovať na zákazky, pri ktorých by uplatnenie ustanovených pravidiel a postupov vo verejnom obstarávaní zaväzovalo verejného obstarávateľa alebo obstarávateľa poskytovať informácie, ktorých sprístupnenie sa považuje za odporujúce základným záujmom bezpečnosti Slovenskej republiky. Táto výnimka je založená na čl. 346 ods. 1 písm. a) ZFEÚ, podľa ktorého „žiadny členský štát nie je povinný poskytovať informácie, ktorých sprístupnenie odporuje podľa jeho názoru základným záujmom jeho bezpečnosti“. Toto ustanovenie ZFEÚ priznáva členskému štátu právo nezverejnenia informácií, ale nezmieňuje sa o opatreniach, ktoré sa môžu vzťahovať k nezverejneniu takých informácií na rozdiel od čl. 13 písm. a) smernice 2009/81/ES, ktorý zakladá väzbu medzi nezverejnením informácií a aplikáciou výnimky zo smernice. V bode 27 preambuly smernice 2009/81/ES sa vysvetľuje, ktoré zákazky pokrýva táto výnimka, cit. „... sú natoľko citlivé, že napriek špecifickosti tejto smernice by nebolo vhodné ju uplatňovať.“ Rovnako ide o ďalšie obzvlášť citlivé nákupy, ktoré si vyžadujú mimoriadne vysokú mieru dôvernosti, napríklad niektoré nákupy určené na ochranu hraníc alebo boj proti terorizmu alebo organizovanému zločinu, nákupy týkajúce sa dekódovania alebo nákupy osobitne určené na utajené činnosti alebo iné rovnako citlivé činnosti, ktoré vykonávajú policajné alebo bezpečnostné zložky.“ Predmetná výnimka sa vzťahuje len na určité nákupy, to znamená, že nie všetky nákupy zadávané v týchto oblastiach sú automaticky pokryté danou výnimkou, ale rovnako citlivé prípady sa môžu vyskytnúť aj v iných bezpečnostných oblastiach. Túto výnimku je potrebné interpretovať striktné, reštriktívne a dôkazné bremeno je na tom, kto sa na túto výnimku odvoláva. V preambule 16 smernice 2009/81/ES sa uvádza, cit.: „V článkoch 36, 51, 52, 62 a 346 ZFEÚ sa ustanovujú konkrétne výnimky z uplatňovania zásad uvedených v zmluve, a tým aj z uplatňovania práva odvodeného od týchto zásad. Z toho vyplýva, že žiadne ustanovenie tejto smernice by nemalo brániť v uložení alebo uplatnení opatrení, ktoré sa považujú za nevyhnutné na ochranu záujmov uznaných za oprávnené týmito ustanoveniami zmluvy. Znamená to najmä, že zadávanie zákaziek, na ktoré sa vzťahuje rozsah pôsobnosti tejto smernice, možno z jej rozsahu vyňať, ak je to odôvodnené na základe verejnej bezpečnosti alebo potrebné na ochranu základných bezpečnostných záujmov členského štátu. Môže sa to týkať zákaziek v oblasti obrany aj bezpečnosti, ktoré si vyžadujú také krajne náročné opatrenia na bezpečnosť dodávok, alebo sú natoľko dôverné a/alebo dôležité pre národnú zvrchovanosť, že ani osobitné ustanovenia tejto smernice nepostačujú na ochranu základných bezpečnostných záujmov členských štátov, ktorých vymedzenie je výlučne v zodpovednosti členských štátov.“.

Aj s ohľadom na upozornenie Európskej komisie je preto potrebné definíciu bezpečnostného záujmu podľa § 2 ods. 5 písm. r) zo zákona o verejnom obstarávaní vypustiť.

K bodu 2 (§ 184q ods. 3)

Zadávanie zákazky pre účely realizácie projektu môže realizovať nielen prijímateľ, ale aj partner, keďže partner sa spolupodieľa na realizácii projektu s prijímateľom. Status partnera a jeho povinnosti vyplývajúce z tohto zákona môžu byť odlišné od statusu a povinností prijímateľa. Prijímateľ pritom má zabezpečiť dodržanie povinností vyplývajúcich mu zo zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku aj zo strany partnera. Zadávanie zákazky pre účely realizácie projektu môže realizovať okrem toho aj užívateľ, ktorému prijímateľ alebo partner poskytujú finančné prostriedky z príspevku. Dotknuté ustanovenie sa precizuje, keďže nezohľadňuje uvedené situácie.

K bodu 3 (§ 184q ods. 4)

Ust. § 167 ods. 3 zákona o verejnom obstarávaní upravuje povinnosť osôb vykonávajúcich dohľad zachovávať mlčanlivosť o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedeli pri výkone dohľadu. Rovnakú povinnosť má orgán kontroly pri výkone predbežnej kontroly a kontroly po uzavretí zmluvy. Dotknuté ustanovenie však v súčasnosti nezohľadňuje situáciu, v ktorej orgán kontroly poskytuje informácie poskytovateľovi (t.j. riadiacemu orgánu alebo sprostredkovateľskému orgánu určenému riadiacim orgánom).

K bodu 4 (§ 184q ods. 5)

Navrhuje sa spresnenie úpravy komunikácie medzi orgánom kontroly a prijímateľom pri výkone predbežnej kontroly a kontroly po uzavretí zmluvy, a to prostredníctvom informačného monitorovacieho systému podľa osobitného predpisu. Cieľom úpravy je zabezpečiť jednoznačný a jednotný spôsob komunikácie, zvýšiť transparentnosť kontrolných procesov a uľahčiť elektronickú evidenciu komunikácie.

K bodu 5 (§ 184r ods. 6)

Legislatívno-technická úprava súvisiaca s úpravami v bode 5.

K bodu 6 (§ 184r ods. 11 písm. e)

Navrhuje sa zúžiť identifikácia osôb, ktorých mená sú uvedené na protokole. Identifikácia všetkých osôb vykonávajúcich kontrolu sa javí neprimeraná, a to aj z hľadiska spracúvania osobných údajov, nakoľko bežná prax rôznych administratívnych konaní deklaruje, že determinovanie protokolu, záznamu, oznámenia podpisom vedúceho zamestnanca zabezpečujúceho výkon kontroly je na účely daného aktu postačujúca.

K bodu 7 (§ 184s ods. 1 písm. d)

Navrhované znenie umožní vykonať kontrolu zmeny zmluvy všetkých nadlimitných zákaziek na základe výsledkov rizikovej analýzy. Zodpovednosť za nastavenie a vykonanie analýzy rizík nesie riadiaci orgán. Podmienkou pre začatie kontroly po uzavretí zmluvy z podnetu poskytovateľa je riadne vykonaná analýza rizík. Táto úprava je v súlade s predpismi Európskej únie, ktoré

stanovujú, že overovanie zo strany riadiaceho orgánu zohľadňuje riziká a je primerané rizikám zisteným ex ante a uvedeným písomne.

K bodu 8 (§ 184s ods. 1 písm. e)

Zodpovednosť za nastavenie a vykonanie analýzy rizík nesie riadiaci orgán. Podmienkou pre začatie kontroly po uzavretí zmluvy z podnetu poskytovateľa je riadne vykonaná analýza rizík. Cieľom je zabezpečiť, aby sa kontroly vykonávali výlučne v prípadoch, v ktorých bola riadne vykonaná analýza rizík. Navrhovaná úprava sleduje účel posilnenia zásady primeranosti a účelnosti výkonu kontroly, pričom sa zároveň predchádza vykonávaniu kontrol v prípadoch, kde nebola analýza rizík riadne spracovaná alebo je formálna. Táto úprava je v súlade s predpismi Európskej únie, ktoré ustanovujú, že overovanie zo strany riadiaceho orgánu zohľadňuje riziká a je primerané rizikám zisteným ex ante a uvedeným písomne.

K bodu 9 (§ 184s ods. 2)

S ohľadom na implementačnú prax sa predlžuje lehota, v ktorej je orgán kontroly povinný odoslať oznámenie o začatí kontroly po podpise zmluvy zo 4 na 7 pracovných dní. Účelom predĺženia lehoty je poskytnúť časový priestor na preverenie riadneho vykonania rizikovej analýzy. Postup orgánu kontroly podľa tohto ustanovenia sa nevzťahuje na podnet poskytovateľa na vykonanie kontroly po uzavretí zmluvy, ak ide o inú ako rizikovú zmluvu, rámcovú dohodu alebo koncesnú zmluvu, alebo ich zmenu.

K bodu 10 (§ 184s ods. 7)

Navrhuje sa precizovať, že kontrola po uzavretí zmluvy môže byť vykonaná aj v iných priestoroch ako v priestoroch prijímateľa. Ide najmä o prípady, kedy prijímateľ a verejný obstarávateľ nie sú tie isté osoby, napr. pri zapojení partnera do realizácie projektu, alebo pri obstaraní tovarov, stavebných prác alebo služieb pre účely realizácie projektu prostredníctvom centrálnej obstarávacej organizácie.

K bodu 11 (§ 184v)

Navrhuje sa aby mohol orgán kontroly prihliadnuť na vyjadrenie a dôkazy doručené prijímateľom po uplynutí stanovenej lehoty, avšak za predpokladu, že je to možné z procesného pohľadu a že kontrola ešte nie je skončená. Cieľom je zabezpečiť, aby orgán kontroly do skončenia kontroly zohľadnil všetky relevantné skutočnosti, ktoré sú dôležité pre posúdenie vykonané v rámci kontroly.

K bodu 12 (§ 184x ods. 2 písm. g)

Navrhuje sa zúžiť identifikácia osôb, ktorých mená sú uvedené na protokole. Identifikácia všetkých osôb vykonávajúcich kontrolu sa javí neprimeraná, a to aj z hľadiska spracúvania osobných údajov, nakoľko bežná prax rôznych administratívnych konaní deklaruje, že determinovanie protokolu, záznamu, oznámenia podpisom vedúceho zamestnanca

zabezpečujúceho výkon danej kontroly je na účely daného aktu postačujúca.

K bodom 13 až 15 (§ 184x ods. 5, 6 a 8)

Navrhuje sa doplniť možnosť orgánu kontroly zastaviť kontrolu po uzavretí zmluvy z dôvodov osobitného zreteľa. Pôjde najmä o situácie, kedy prijímateľ medzičasom zanikne, poskytovateľ vezme svoj návrh na vykonanie kontroly po uzavretí zmluvy späť, osoba, na úrovni ktorej sa kontrola vykonáva, stratila status prijímateľa (zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku bola predčasne ukončená) a pod. V oznámení o zastavení kontroly orgán kontroly uvedie aj dôvody, pre ktoré kontrolu po uzavretí zmluvy zastavil. Súvisiace legislatívno-technické úpravy.

K bodu 16 (§ 187x)

Navrhuje sa prechodné ustanovenie za účelom dokončenia začatých kontrol podľa doterajších predpisov.

K čl. II

Účinnosť návrhu zákona sa navrhuje od 1. januára 2026.